

KAMU TAŞINIRLARININ YENİDEN DEĞERLENDİRİLMESİ ÇERÇEVESİNDE BİR İYİ UYGULAMA ÖRNEĞİ

AN EXAMPLE OF GOOD PRACTICE IN THE FRAMEWORK
OF REVALUATION OF THE PUBLIC MOVABLE PROPERTIES

Orhan Veli ALICI*

ÖZ

Kamu yönetimi paradigmalarındaki değişime bağlı olarak kamusal nitelikli kaynakların daha etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde kullanılması gerekmiştir. Bu anlamda hızlı, kalıcı ve yenilikçi çözümler üretmek adına kamu kaynaklarının yeniden değerlendirilmesinde bir takım modern uygulamaların da hayata geçirilmesi ve kaynakların dönüşümünde kamu yararının göz önünde bulundurulması temel ilke haline gelmiştir. Her ne kadar mevzuat, kamu kaynaklarının etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde kullanılmasını öngörse de bu amacın lafzi boyutta kaldığı, değişen mevzuatın uygulamalara yeterince yansıtılmadığı, kamu mallarının yeniden değerlendirilmesinde hassas davranılmadığı gözlemlenmektedir. Öte yandan kamu mali yönetiminin temel ilkesi haline gelen “*kaynakların etkili, ekonomik ve verimli kullanılması*” prensibinin yeterince anlaşılmadığı ve içselleştirilemediği de görülmektedir. Bu makalede yerel mahiyette hizmet veren özel amaçlı bir metropoliten yönetim kuruluşunun kamu taşınırları özelinde gerçekleştirdiği iyi uygulama örneğine yer verilecek, kamusal nitelikli taşınırların yeniden değerlendirilmesinde kaynakları koruyan, kamu yararını esas alan bu ve benzer uygulamaların yaygınlaştırılmasının önemine değinilecek, kaynakların daha etkili, ekonomik ve verimli kullanılması perspektifinde değerlendirmelerde bulunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kamu taşınırları, Etkililik, Ekonomiklik, Verimlilik.

ABSTRACT

In parallel with the transformation in public administration paradigms, it has been necessary to utilize the public resources in a more effective, economical and efficient manner. In this sense, it has become a fundamental principle to actualize a number of modern practices in the revaluation of public resources in order to generate rapid, permanent and innovative solutions, and to take public interest into account in the transformation of the resources. Although the legislation foresees an effective, economical and efficient use of public resources, it has been observed that the purpose has remained unfulfilled, that the amended legislation has not been adequately implemented, and that the revaluation

* Dr., Kamu İç Denetçisi, orhan_alici@hotmail.com

of public properties has not been executed sensitively. It has also been realized that that the principle of “effective, economical and efficient utilization of the resources”, which has become the basic principle of Public Financial Management, has not been adequately adopted and internalized. This article gives an example of good practice executed by a special-purpose metropolitan management institution operating at the local level on public movable properties, addresses the importance of extending such practices, which preserve resources and are based on public interest in revaluation of public movables, and presents assessments from the perspective of using resources in a more effective, economical and efficient manner.

Keywords: Public movable properties, Effectiveness, Economy, Efficiency.

GİRİŞ

1970’li yıllarda başlayan ve özellikle liberal ekonomilere sahip olan ülkeler özelinde kamu sektörünün dönüşümüne neden olan ekonomi-politik reformlar kamu yönetimi alanında hâkim olan geleneksel nitelikli hiyerarşik ve bürokratik yapıyı ve yönetim anlayışını giderek değişime uğratmıştır (Gözel, 2003: 195). Buna bağlı olarak, kamu yönetimi paradigmalarındaki dönüşümle beraber uygulama alanı bulan yeni kamu işletmeciliği ve yönetim ile devletin fonksiyonunda da bir farklılaşma yaşanmış ve kamu hizmetlerinin piyasalaşması çerçevesinde hizmet üreten değil hizmetin sunumunu düzenleyen bir yönetim anlayışına geçilmiştir.¹ Düzenleyici/hakem devlet rolü ile beraber piyasadan çekilen kamu kurum ve kuruluşlarının güçülen ama daha etkin olan konumlarıyla, kamu kaynaklarını daha etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde kullanmaları ve yönetmeleri de gerekmiştir.

Türkiye özelinde ise geleneksel kamu yönetimi anlayışına dayanan mevzuatın yenilenmesi ve kamunun dönüşümü ile beraber, hizmet üretmek yerine hizmet yaptıran ve denetleyen bir fonksiyon üstlenilmiş, hizmet sunumunda yeni model arayışları başlamıştır. Mevzuat anlamında 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu bütün bu gelişmeleri uhdesinde barındıracak bir öz ve sözle uygulanmaya koyulmuştur. Bu dönüşüm özünde güçülen ama aynı zamanda daha işlevsel hale gelen kamunun kaynaklarını

1 Denhardt ve Denhardt tarafından ileri sürülen “Yeni Kamu Hizmeti” yaklaşımı da “Geleneksel Kamu Yönetimi” ve “Yeni Kamu İşletmeciliği” paradigmalarından sonra değişilmesi gereken bir kuramdır. Kamu hizmetlerinin sunulmasında ve malların/taşınırların yeniden değerlendirilmesinde önemli bir dayanak haline geldiği düşünülen “Yeni Kamu Hizmeti” (Denhardt ve Denhardt, 2000) modeline göre; kamu hizmetinden yararlananlar müşteri olarak değil vatandaş olarak görülmekte, kaynakların kullanımında kamu yararı ürün/ çıktı olarak değil bir amaç olarak görülmekte (Denhardt ve Denhardt, 2003: 42), kamu görevlileri bu kaynakların korunmasında sorumlu kılınmakta, bütün karar mekanizmaları stratejik düşünce ve demokratik ilkelere dayanmakta, “hesap verme” ve “insana saygı” ekseninde “idare etmek” yerine “hizmet etmek” esas alınmaktadır (Utük, 2015: 56-63, Genç, 2010: 153-158).

etkililik, verimlilik ve ekonomiklik ilkeleri ile yönetmesini de öngörmüştür. Bu anlamda kamusal nitelikli kaynakların kullanımında ve yeniden kazanılmasında hızlı ve kalıcı çözümler üretmek adına bir takım yenilikçi uygulamaların da hayata geçirilmesi ve kaynakların dönüşümünde kamu yararının göz önünde bulundurulması çalışmalarına rastlanılmıştır. Ancak geleneksel anlayışla vazifelerini görmeye devam eden kamusal erk içerisindeki hiyerarşik makamların genel olarak yaşanan değişime ayak uyduramadıkları da bir gerçektir. Hal böyle iken her ne kadar mevzuat kamu kaynaklarının etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde kullanılmasını öngörse de bu amacın lafzi boyutta kaldığı, değişen mevzuatın uygulamalara yeterince yansıtılmadığı, kamu mallarının yeniden değerlendirilmesinde yeterince hassas davranılmadığı süregelen denetimler neticesinde ortaya koyulmuştur (Akyel, 2016: 120).

Yukarıda zikredilen yönetim felsefesinin değişmesi merkezden yerele bir yetki aktarımını da gerektirmiş, önemi ve etkinliği artan yerel yönetimlerin de kaynaklarını yeni kamu yönetimi anlayışına uygun vaziyette kullanmaları zorunluluk halini almıştır. Çalışmada kamu mallarının yeniden değerlendirilmesi ve ekonomiye kazandırılması hususunda özel amaçlı metropoliten bir yönetim kuruluşu olan su ve kanalizasyon idarelerinde abonelerce kullanılan su sayaçlarının yenileriyle değiştirilmesi sürecine değinilecektir. Ayrıca bu iyi uygulamaya konu olan kamusal nitelikli taşınırın yeniden değerlendirilmesinde kaynakları koruyan, kamu yararını esas alan, başka bir deyişle gerek milli ekonominin gerekse de yerel yönetimler ile abone konumunda olan vatandaşların kazanımlarına değinilecek, bu ve benzer uygulamaların yaygınlaştırılmasının kamusal anlamda yararlarına yer verilecektir.

1. KAMU KAYNAKLARININ ETKİLİLİK EKONOMİKLİK VE VERİMLİLİK İLKELERİ ÇERÇEVESİNDE KULLANIMI

Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nda "kamu kaynakları"; borçlanma suretiyle elde edilen imkânlar dâhil kamuya ait gelirler, taşınır ve taşınmazlar, hesaplarda bulunan para, alacak ve haklar ile her türlü değer olarak tanımlanmıştır. Bu tanım çerçevesinde özellikle taşınır ve taşınmaz malları kapsayacak bir kamu malı tanımlamasına da gidilmesi yararlı olacaktır. Kamu kaynakları kavramının bir unsuru olan kamu malı (public good) terimi için başlangıçta Samuelson (1954), "kolektif tüketim malları", Musgrave (1969) "sosyal mallar" kavramını kullansa da süregelen zamanda anılan kavram literatürde "kamu malı" şeklinde

kabul görmüştür (Kayıran, 2013: 152). Genel olarak kamu malı, kamusal nitelik arz edip, devlet veya kamu tüzel kişiliğine haiz olan kurum ve kuruluşların hizmet ifasında kullandıkları mallardır. Bu mallar; kamu hizmetinin aracı durumunda olan, doğal kaynak niteliği taşıyan, herkesin yararlanmasına açık tutulan, kimsenin egemenliğine bırakılmayacak olan ve kamunun özel mülkiyetinde bulunan mallardan oluşmaktadır (Gözübüyük, 1996: 223).

Kamunun mali anayasası olarak adlandırılan Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu; kalkınma planları ve programlarda yer alan politika ve hedefler doğrultusunda kamu kaynaklarının etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde elde edilmesi ve kullanılmasını, hesap verebilirliği ve malî saydamlığı sağlamak üzere, kamu malî yönetiminin yapısını ve işleyişini, kamu bütçelerinin hazırlanmasını, uygulanmasını, tüm malî işlemlerin muhasebeleştirilmesini, raporlanmasını ve malî kontrolünü düzenlemek (5018 sayılı Kanun, m. 1) amacıyla yasalaşmıştır. Kamunun mali yönetiminin ise yukarıda söz edilen ilke ve amaçların hayata geçirilmesi için çeşitli yasal ve yönetsel sistemlerle desteklenmesi gerekmiştir.

Zikredilen mevzuat anlamındaki bu değişiklikler daha önce de belirtildiği üzere kamunun gerek idari gerekse de mali yönetiminde yaşanan paradigma değişiminin bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Yeni kamu yönetimi adı altında şekillenen ve değişime uğrayan kamusal erk, Alman sosyolog Max Weber'in bürokratik örgütlenme modeline dayanan geleneksel yönetim anlayışından farklı olarak piyasacı bir yaklaşımla kamu kaynaklarını yönetme sürecine başlamıştır. Böylece kamu kurum ve kuruluşları; hizmetlerin ifası sırasında daha fazla verimlilik, sonuçlara ulaşma, daha iyi performans ve harcanan kaynakların karşılığını alabilme gibi etkililik ve ekonomiklik özelinde yeni amaç ve hedeflerle tanışmıştır (Gözel, 2003: 204). Başka bir deyişle verimlilik ve etkinliği artırmak üzere özel sektörün yönetim anlayışı ve uygulamaları da artık kamu yönetimine uyarlanmış, geleneksel nitelikli "vatandaş" söylemi "müşteri" lafzı ile anlam değişimine uğramıştır. Bu dönüşümün ekonomik, sosyal ve politik/ideolojik nedenleri bulunmakta olup, bütün bu faktörlerin tesiriyle devletin, kamudaki faaliyet alanlarının ve istihdamının küçültülmesi, kamuda hizmet ifasının özel sektöre bırakılması, hizmetlerin yerine getirilmesinde rekabetin ön plana çıkarılması (Çevikbaş, 2012: 17), öte yandan özellikle bilgi teknolojilerine dayalı bir yönetim sisteminin geliştirilmesi, serbestleştirme yöntemleriyle devletin hakem devlet vasfına dönüşerek düzenleyici bir rol üstlenmesi gerçekleştirilmiştir (Alıcı, 2010: 322).

Bu açıklamalardan hareketle yaşanan dönüşümün 5018 sayılı Kanun'la kamuya yansımaları neticesinde; kamu kaynaklarının etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde kullanılması, hesap verilebilirlik ve mali saydamlık şeklindeki temel ilkeler de uygulamaya koyulmuştur (Kömürçüler, 2011: 137). Buna bağlı olarak kamu kaynaklarının kullanılması sürecinde görev yapan personel; mali saydamlık gereği her türlü kamu kaynağının elde edilmesi ve kullanılmasında denetimin sağlanması amacıyla kamuoyunu zamanında bilgilendirmekle sorumlu kılınmıştır. Yine aynı şekilde her türlü kamu kaynağının elde edilmesi ve kullanılmasında görevli ve yetkili olanlar, kaynakların etkili, ekonomik, verimli ve hukuka uygun olarak elde edilmesinden, kullanılmasından, muhasebeleştirilmesinden, raporlanmasından ve kötüye kullanılmaması için gerekli önlemlerin alınmasından sorumlu tutulmuş (5018 sayılı Kanun, m. 7), aksi halde yetkili mercilere hesap vermek zorunda kalacakları hüküm altına alınmıştır.

Anılan sorumluluklar üst yöneticiden başlayarak hiyerarşik olarak alt kademelere yayılmıştır. Kamu tüzel kişiliklerinin temsilcisi veya idarelerin en tepe yöneticisi konumunda olan üst yöneticiler, "... kaynakların etkili, ekonomik ve verimli şekilde elde edilmesi ve kullanımını sağlamaktan, kayıp ve kötüye kullanımının önlenmesinden, mali yönetim ve kontrol sisteminin işleyişinin gözetilmesi, izlenmesi ve 5018 sayılı Kanun'da belirtilen görev ve sorumlulukların yerine getirilmesinden Bakana; mahallî idarelerde ise meclislerine karşı sorumlu"(5018 sayılı Kanun, m.11) hale getirilmişlerdir. Görüleceği üzere kamu kaynaklarının, konumuz özelinde de kamuya ait taşınırların etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde kullanılması sorumluluk gerektiren bir husus haline getirilmiştir. Bu kapsamda etkililik², verimlilik ve ekonomiklik kavramlarının kamu mali yönetiminin özüne ve sözüne uygun olarak incelenmesi yerinde olacaktır.

1.1. Kamu Kaynaklarının Etkili (Effectiveness) Kullanımı

Etkililik ilkesi; kamuda öngörülen hedeflere/planlara önceden belirlenen usul ve esaslara göre uygun olarak zamanında ve tam olarak ulaşılabilir düzeyi ve derecesini ifade etmektedir (Yükçü ve Atağan, 2009: 2). Başka bir deyişle kaynakların etkili kullanımı, içinde bulunulan koşullar ve değişkenler de göz önünde bulundurularak amaca/plana ulaşmada kullanılan izleğin rasyonel bir şekilde belirlenerek nihai olarak hedefin/planın ideal ve umulan zamanda, hangi

2 Etkililik kavramı zaman zaman etkinlik kavramı ile karıştırılmakta, bazen de eşdeğer bir şekilde kullanıldığı görülmektedir. Etkililik daha çok planlara ulaşmanın, verimlilik belli bir çıktının en az maliyetle üretilmesinin, etkinlik ise bir girdi-çıkıtı mekanizması aracılığı ile işleri doğru yapabileceği kabiliyeti olarak tanımlandığı görülmektedir. Etkililik başarı için temel olduğu, etkinliğin ise bu başarıyı sağlamaştıran bir etmen olarak kabul edildiği görülmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Yükçü, Süleyman ve Atağan Gülşah (2009).

düzeyde ve ölçüde gerçekleştiği, başka bir deyişle elde edilen çıktının beklenen amaca/sonuca ne ölçüde tekabül ettiği bu kavramla anlamlandırılmaktadır. Bu tanımlamalardan hareketle bir kurumun hedeflerine/planlarına ulaşabildiği ölçüde *etkili* olduğunu söylemek doğru olacaktır.

1.2. Kamu Kaynaklarının Verimli (*Efficiency*) Kullanımı

Verimlilik ilkesi; belirli bir girdi düzeyi ile olağan şartlarda en yüksek çıktının elde edilmesi esasına dayanan bir parametredir. Başka bir deyişle verimlilik, belirli bir girdi ile öngörülen kalitede çıktının maksimum düzeyine erişmeyi anlamlandırmaktadır (Işık ve Demir, 2012: 150). Üretim sürecine sokulan çeşitli girdilerle bu sürecin sonunda elde edilen çıktılar arasındaki ilişkiyi ifade eden verimlilik, savurganlıktan uzak, kaynakları en iyi biçimde değerlendirerek üretmek şeklinde de tanımlanmaktadır (Yükçü ve Atağan, 2009: 4). Burada önem arz eden husus, verimlilik göstergelerinin kalite kriterlerinden taviz verilmeksizin değerlendirilmesi olmaktadır. Netice itibariyle verimlilik; kamuya ait kaynaklar ile elde edilen ve ihtiyaca cevap verecek kalitedeki çıktılar arasındaki bağıntıyla ilgili bir kavramdır (Falay, 1997: 20). Bu noktada verimlilikten söz edilebilmesi için mevcut kaynaklarla maksimum çıktı veya en az kaynakla gerekli kalitede ve miktarda çıktı elde edilmesi gerekmektedir. Bu tanımlamalardan hareketle bir kurumun faaliyetlerini en az kaynak bileşeniyle gerçekleştirebildiği ölçüde *verimli* olduğunu söylemek doğru olacaktır.

1.3. Kamu Kaynaklarının Ekonomik (*Economics*) Kullanımı

Kamuya ait iş ve işlemlerin önceden belirlenen stratejik planlara uygun olarak zamanında, kaliteli ve mümkün olan en az girdi/maliyet ile sağlanması ekonomiklik ilkesi ile anlamlandırılmaktadır. Başka bir deyişle kamuya ait hizmetlerin ifasında veya üretiminde kullanılacak girdilerin en ekonomik şekilde tedarik edilmesi, işgücü, araç-gereç ve teknolojinin makul ve rasyonel bir bedelle sürece dâhil edilmesi gerekmektedir. Tutumluluk lafzı ile de literatüre giren bu kavram zaman zaman tasarruf şeklinde algılanmakta, ayrıca hizmetin üretilmesi ve sunulmasında ekonomik davranılması, kaynakların israf edilmemesi, dışsallıkların ve üretim ölçeklerinin sürekli gözetim altında tutulması olarak da açıklanmaktadır (Falay, 1997: 21). Bu tanımlamalardan hareketle bir kurumun hedeflerine en az maliyetle ulaşabildiği ölçüde *ekonomik* olduğunu söylemek doğru olacaktır.

Görüleceği üzere 5018 sayılı Kanun'da sürekli vurgulanan, kamusal erk tarafından çeşitli iş ve işlemlerde dayanak gösterilmesine rağmen gerek literatürde gerekse de uygulamada içeriği yeterince doldurulamayan ve bilinmeyen

bu kavramların zamanla daha anlamlı hale geleceği ve içselleştirileceği öngörülmektedir. Birer soyut ifade şeklinde beliren ve zaman zaman birbiri ile girift vaziyette değerlendirilen bu kavramların makale kapsamında yer verilecek olan iyi uygulama örneği ile daha iyi anlaşılacağı düşünülmektedir.

2. KAMU TAŞINIRLARININ REJİMİ

Kamu taşınırları, hizmetin ifası için gerekli olan mallardan oluşmakta olup, bu hususta dikkate alınacak kaideler 5018 sayılı Kanun ile hüküm altına alınmıştır. Buna göre genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerince, taşınır edinilmesi, yönetilmesi, trampası, elden çıkarılmasında izlenecek yöntem gibi hususlar mer'î mevzuat hükümlerine göre yapılmaktadır. Bu hususlardan hareketle taşınırlar, 5018 sayılı Kanun'da kamu kaynakları arasında sayılmış olup, taşınırların elde edilmesi ve kullanılmasında görevli ve yetkili olanların; kaynakların etkili, ekonomik, verimli olarak temin edilmesi ve kullanılmasından sorumlu olacakları ve bu hususlarda yetkili kılınmış mercilere hesap vermek zorunda oldukları (5018 sayılı Kanun, m. 48) hükmüne bağlanmıştır. Bu yetki ve sorumluluk karşısında kamu idareleri ancak kendi ihtiyaçları için taşınır edinebilmekte ve bunları etkin, verimli ve ekonomik bir şekilde kullanmaları gerekmektedir.

Öte yandan genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerinin her türlü taşınırlarının satışında Maliye Bakanlığı, diğer kamu idarelerine ait taşınırların elden çıkarılmasında da özel kanunlarında belirtilen organlar yetkili olup, taşınırların yönetimi, kaydı, muhafazası ve kullanımından ise ilgili kamu idaresi sorumludur. Ancak taşınırların özelliğinden veya olağan kullanımından kaynaklanan yıpranma ile usulüne uygun olarak belirlenen firelerden dolayı sorumluluk da mevzuat gereği aranmamaktadır. Diğer taraftan kullanılmak üzere taşınır teslim edilen görevliler ise taşınırın korunmasından ve taşınıra verilen zararlardan, kamu idareleri de verilen zararların ilgililerine ödettirilmesini sağlamaktan sorumlu olmaktadır. Taşınırların tabi olduğu bütün iş ve işlemlerde, başka bir deyişle edinilmesinden kayıttan düşülmesine dek verimlilik ve tutumluluk ilkeleri ile hareket edilmesi de hüküm altına alınmıştır. Bu çerçevede bakıldığında taşınır rejiminin mevzuat kapsamında en ince ayrıntısına dek düşünülerek belirli bir sistematığe bağlandığı, bu süreçte yer alanların sorumluluklarına detaylı bir şekilde yer verildiği görülmüştür.

Bu bağlamda kamu taşınırları idare uhdesinden; devir, satış, kullanılamaz hale gelme, yok olma, sayım noksanı ve hurdaya ayırma suretiyle çıkarılabilmektedir.

Bir taşının yok olma, sayım noksanı, kullanılamaz hale gelme, devir veya hurda niteliği kazanması durumunda idare mülkiyetinden çıkarılması dışında taşının yeterince verimli ve ekonomik olmaması, üretim veya hizmet sunumunda teknolojik gereksinimlere cevap verememesi gibi sebeplerle satışı da mümkün olmaktadır. Bu noktada taşınırın değişimi rejiminde yukarıda zikredilen hususlar kapsamında önem taşıyan çıkış şeklinin "satış suretiyle çıkış" olduğunu söylemek mümkündür. Yeni kamu mali yönetiminin temel felsefesi olan kaynakların etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde kullanılması söylemi bu yöntem kapsamında daha iyi uygulanacak, fayda-maliyet analizleri çerçevesinde taşının idamesi mi yoksa değişimi suretiyle yeni bir teknolojiye geçişin mi idare lehine yararlı olacağını bu ilkeler doğrultusunda değerlendirilmesi gerekecektir. Bu boyuttaki değişim kararı, özellikle teknolojik gelişmeler neticesinde kamunun hizmet sunumunda kullandığı çeşitli taşınırın girdi/çıkış performansı üzerinde yapılacak bir mukayese ile daha anlamlı hale gelecektir. Öte yandan değişen teknolojiye ayak uydurulmasının mülkiyet edinme yöntemi ile çelişmesi durumunda da taşınırın kiralanması halinde fayda/maliyet analizlerinin yapılması ve idarece buna istinaden karar verilmesi daha yararlı olacaktır.

Bütün bu açıklamalardan hareketle, kamusal kaynakların korunması ve dönüşümde vatandaş ve idare yararının ön planda tutulması ve etkililik, ekonomiklik ile verimlilik ilkeleri doğrultusunda karar alınması gerekmektedir. Mezkûr kararların alınmasında da malın niteliğinin rasyonel bir şekilde tespit edilmesi önem taşımaktadır. Öte yandan kullanılma imkânı kalmayan her malın hurda vasfına sokulması, tamir ve arıza giderleri düşük olmakla beraber sürekli bir şekilde hizmet dışında kalan ve teknolojik gereksinimlere yeterince cevap veremeyen taşınırın hurda vasfı kazanıncaya dek kullanılması da kamu taşınırını özelinde kaynakların rasyonel bir şekilde kullanılmaması yönünde verilecek başlıca örnekler arasında gelmektedir.

3. KAMU TAŞINIRLARININ YENİDEN DEĞERLENDİRİLMESİ

Kamu taşınırını ekonomik ömürlerine göre sınıflandırılmakta olup, bu süreler göz önüne alınarak düzenli olarak amortisman ayrılması gerekmektedir. Kullanılamaz hale gelen, yok olan veya sayım noksanı olan taşınır ise Kayıttan Düşme Teklif ve Onay Tutanağı ve Taşınır İşlem Fişi düzenlenerek kayıtlardan çıkarılmaktadır. Öte yandan ilgili mevzuat çerçevesinde satılan taşınır da Taşınır İşlem Fişi düzenlenerek çıkış şeklinde kaydedilmektedir. Ekonomik

ömrünü tamamlamış olan veya tamamlamadığı halde teknik ve fiziki nedenlerle kullanılmasında yarar görülmemekle hizmet dışı bırakılması gerektiği ilgililer veya özel mevzuatı çerçevesinde oluşturulan komisyon tarafından bildirilen taşınır ise uzman heyetçe değerlendirilerek hazırlanan gerekçeli karara istinaden harcama yetkilisine bildirilmekte, alınan onayla kayıtlardan çıkarılmaktadır.

Bu noktada çeşitli nedenlerle kullanım dışı kalan ve hali hazırda hurda niteliğinde olmadığı tespit edilen taşınırın yeniden değerlendirilmesi kamu mali yönetiminin “*kaynakların etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde kullanılması*” felsefesi çerçevesinde önem taşımaktadır. Nitekim yukarıda da yer verildiği üzere kullanıma imkânı kalmayan her malın hurda vasfına sokulması, tamir ve arıza giderleri düşük olmakla beraber sürekli bir şekilde hizmet dışında kalan ve teknolojik gereksinimlere yeterince cevap veremeyen taşınırın hurda vasfı kazanıncaya dek kullanılması kaynakların etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde kullanılmaması anlamına gelecektir.

Hurda kavramı, Taşınır Mal Yönetmeliği'ne göre, “*Ekonomik ömrünü tamamlamış olan veya tamamlamadığı halde teknik ve fiziki nedenlerle alınıp amaçları doğrultusunda kullanılması imkânı kalmayan ya da tamiri mümkün veya ekonomik olmayan arızalar nedeniyle kullanılmasında yarar görülmemekle hizmet dışı bırakılan taşınır ile üretim sırasında elde edilen kırıntı, döküntü ve artık parçalar*” (TMY, m. 4/f) şeklinde tanımlanmaktadır. Bu tanımdan hareketle çeşitli gerekçelerle kullanım dışı bırakılan taşınırın bu madde hükmüne göre değerlendirilmesi ve hurda olmayanların üzerinde gerekli tasarrufla bulunularak yeniden hizmete kazandırılması gerekmekte, hurda olanların da Başbakanlık 2001/15 sayılı Genelgesi gereği Makina ve Kimya Endüstrisi (MKE) Kurumuna bağlı HURDASAN A.Ş.'ye verilmesi zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. Ancak herhangi bir komisyon marifetiyle tespit yapılmaksızın kullanım dışında bırakılan taşınırın hurda olarak algılanması da kamu kaynaklarını israf edici bir yönetim faaliyeti olarak değerlendirilmektedir.

3.1. Bir Örnek Model: Su ve Kanalizasyon İdarelerinde Kullanılan Su Sayaçlarının Ekonomiye Tekrar Kazandırılması Uygulaması

Özel amaçlı metropoliten yönetim kuruluşu vasfı ile büyükşehir belediyelerinde ayrı bir tüzel kişilikle faaliyet gösteren su ve kanalizasyon idareleri 2560 sayılı İSKİ Kanunu'na göre yönetilmekte olup bu idarelerin en temel görevi içme suyu, kanalizasyon ve arıtma ile yağmur sularının uzaklaştırılması

noktalarında yoğunlaşmaktadır. Anılan idareler, özellikle su tüketiminde kentsel alanda birer yönetsel erk haline gelmelerine bağlı olarak merkezi idare tarafından alınan koordine edici kararları da uygulamaya başlamışlardır.

Bu çerçevede 8/5/2014 tarih ve 28994 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “İçme Suyu Temin ve Dağıtım Sistemlerindeki Su Kayıplarının Kontrolü Yönetmeliği” ile “su kaynaklarının korunması ve verimliliğin artırılması doğrultusunda, içme-kullanma suyunun etkin kullanılması ve israfının önlenmesi için içme-kullanma suyu temin ve dağıtım sistemlerindeki su kayıplarının kontrolü” amaçlanarak “bütün sayaçların düzenli olarak bakımının ve kalibrasyonunun yapılması veya yenilenmesi; ölçüm hassasiyeti düşük, ölçüm hassasiyetini kaybetmiş ve 10 yıldan eski sayaçların, su kalitesine, kullanım maksadına ve günün teknolojisine uygun, ölçüm hassasiyeti yüksek sayaçlar ile değiştirilmesi” hüküm altına alınmıştır. Bu Yönetmelik’e istinaden hazırlanan ve 16/07/2015 tarih ve 29418 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan İçme Suyu Temin ve Dağıtım Sistemlerindeki Su Kayıplarının Kontrolü Yönetmeliği Teknik Usuller Tebliğinin “Sayaç temin mükellefiyeti” başlıklı 32 nci maddesinde “Tebliğdeki esaslar dikkate alınarak sayaçlar, büyükşehir belediyelerinde idarece, diğer belediyelerde ise abone veya idarece temin edilir.” denilmiştir.

Görülebileceği üzere su kayıplarının önlenmesi ve tüketimin rasyonelce ölçülmesi adına merkezi idare tarafından kullanılacak olan sayaçların teknik özelliklerine dek birçok hususta uyulması gereken usul ve esaslar belirlenmiştir.³ Yukarıda yer alan kaideye göre büyükşehir belediyelerinin hizmet alanı içerisinde yaşayan vatandaşların aboneliklerinde kullanılacak olan sayaçları temin etme ve değiştirme mükellefiyeti su ve kanalizasyon idarelerine verilmiştir. Bu idarelerce de teknik şartlara uygun sayaçlar mal alımı şeklinde ihale ile tedarik edilmekte, çeşitli gerekçelerle kullanım dışı kalan sayaçlar bu yeni sayaçlarla değiştirilmekte, akabinde ise bu idarelerce 2001/15 sayılı Başbakanlık Genelgesi’ne istinaden ağırlıkları ve cinsleri baz alınarak MKE (Hurdasan A.Ş.) tarafından belirlenen liste fiyatları üzerinden anılan kuruluşa verilmektedir.

Bu noktada yargı kararları incelendiğinde hurda niteliğinde olan malların satışını 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu’na göre kendileri yapan ve mevzuat gereği bu malları söz konusu idareye vermeyen kurum ve kuruluşlara karşı MKE tarafından açılan davalar MKE lehine sonuçlanarak açılan ihalelerin iptallerinin sağlandığı görülmüştür. Ancak ilana konu olmayacak şekilde yapılan satışların takibi bu

3 Zikredilen tebliğ kapsamında su sayaçlarının özellikleri, çap tayini, ölçme hassasiyeti, gövde malzemesi, sayacın emniyeti ve korunması, montajı gibi birçok husus hükme bağlanmıştır.

İdare tarafından yapılamamakta, şikâyet ve ihbarlar doğrultusunda bu denetim mekanizması çalıştırılmaktadır. Bu anlamda hurdaların tasnifi ve bu malların niteliğinin ehil bir komisyon marifetiyle tespiti önem taşımaktadır. Yapılacak olan bu tespit, aynı zamanda malların idare kayıtlarından düşülmesinde mevzuata uygunluğu sağlamakla beraber kaynakların etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde yönetilmesine de katkı sunacaktır.

Çeşitli gerekçelerle kullanım dışı kalan sayaçlar incelendiğinde; sayaç numaratorlerinin kirlilik ve/veya buğulanma nedeniyle okunamaması, sayaca ait mühürün kırılması/sökülmesi (mühür fekki), üretim yılı itibariyle on yıllık sürenin tamamlanmasına müteakip ölçüm hassasiyetini yitirmesi, sayaçlara dışarıdan müdahale edilmesi, basınca bağlı olarak gövde dışında kalan numaratorün zarar görmesi gibi nedenler tespit edilmiştir.⁴

Bu noktada Taşınır Mal Yönetmeliği'nde yer alan ve yukarıda zikredilen hurda tanımına göre su sayaçları özelinde yapılan değerlendirmede çeşitli gerekçelerle kullanım dışında kalan su sayaçlarının çok önemli bir kısmının hurda kapsamında olmadığı, çok azının ise "tamiri mümkün olmayan veya ekonomik olmayan, teknolojik gereksinimlerin gerisinde kalmış" su sayaçları olduğu anlaşılmıştır. Hal böyle iken idarelerin mevzuattan doğan yükümlülüklerini koşulsuz şartsız yerine getirmek üzere mevzuatın sözüne ve ruhuna eğilmeden, sırf buğulanması, kirlenmesi veya mühürünün kırılması nedeniyle tekrar kullanılamayacak olan bir sayacı dahi hurda kavramı kapsamında değerlendirerek cüzi miktarlar beherinde elden çıkardıkları görülmüştür. Ancak su sayaçlarının niteliği, çalışma mekanizması ve tamiri ile yeniden dönüşüme tabi tutulabilirliği, başka bir deyişle hurda vasfında değerlendirilmesinin istisnailiği gözden kaçırılmış, süreç içerisinde çeşitli gerekçelerle kullanım dışı kalan bütün sayaçların hurda olarak değerlendirildiği anlaşılmıştır.

3.2. İyi Uygulama Örneği

Mersin mülki sınırı kapsamında yetkili ve görevli MESKİ Genel Müdürlüğü, çeşitli gerekçelerle kullanım dışında kalan 87.225 adet su sayacını Taşınır Mal Yönetmeliği'nin hüküm altına aldığı hurda kavramı çerçevesinde değerlendirmek üzere sayaç konusunda ehil bir komisyon marifetiyle bir muayeneye tabi tutmuştur. Hurda kavramı ve mantığı çerçevesinde yapılan tespit neticesinde 76.250 kadar sayacın hurda niteliğinde olmadığı, başka bir deyişle tamirinin mümkün, makul ve oldukça ekonomik olduğu tespit edilmiş, öte yandan hurda niteliğinde olan

⁴ Söz konusu tespit, makaleye konu edilen iyi uygulama örneği çerçevesinde teşekkül ettirilen komisyon marifetiyle yapılan çalışmalar neticesinde saptanmıştır.

10.975 sayaç için MKE Hurdasan A.Ş.'ye gönderilmek üzere işlemler başlatılmış, diğer sayaçlar da İdarenin 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'na tabi olmaması nedeniyle Sayıştay Başkanlığının ve İçişleri Bakanlığının uygun görüşü alınarak çıkardığı MESKİ Taşınır, Taşınmaz, Kaynak ve Hakları Değerlendirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliği'nin 23 üncü maddesi gereğince açık ihale usulü ile ihale edilmiştir.⁵ Söz konusu ihalede muhammen bedel olarak TMMOB Makina Mühendisleri Odasından alınan kullanılmış sayaç değeri esas alınmış, gerekli ihale dokümanı hazırlandıktan sonra ilana çıkmış ve sayaç üreticilerinin katıldığı mal değişim ihalesi rekabete açık bir şekilde gerçekleştirilmiştir. Neticede anılan *mal değişim işi* çeşitli sebeplerle kullanım dışı kalan her 3,5 adet su sayacı karşılığında teknolojik gelişmelere cevap veren ve merkezi idarenin belirlediği teknik kriterleri karşılayan 1 adet yeni su sayacı teklifinde bulunan isteklinin üzerine bırakılmıştır.⁶

Yeni sayaçlar temin edildikten sonra değişimi gereken eski sayaçların Makine Mühendisleri Odasından alınan birim fiyat esas alınarak yeni sayacın bedelinden mahsup edildiği, kalan miktarın da vatandaşın talebine göre peşin veya taksitle tahsilata tabi tutulduğu görülmüştür. Vatandaşın herhangi bir sorumluluğunun bulunmadığı bu süreç sonucunda hem eski sayacın yeniden değerlendirilmesi hem de yeni sayacın vatandaş tarafından tedarik edilmesi ve sisteme takılması gibi yükümlülüklerden vatandaşın kurtarılması sağlanmıştır. Ayrıca rekabetçi bir şekilde gerçekleşen ihale sonucunda sayaç başı birim fiyat ile aynı sayacın abone

5 Anılan mal değişim işine dair ihale kararı 25/02/2016 tarih ve 66 sayılı MESKİ Yönetim Kurulu Kararı ile alınmış, ihale ilanı 05/04/2016 ve 10/04/2016 tarihlerinde Hürriyet gazetesinde yayınlanmış ve 15/04/2016 tarihinde gerçekleştirilen ihale 03/05/2016 tarih ve 154 sayılı MESKİ Yönetim Kurulu Kararı ile neticelendirilmiştir.

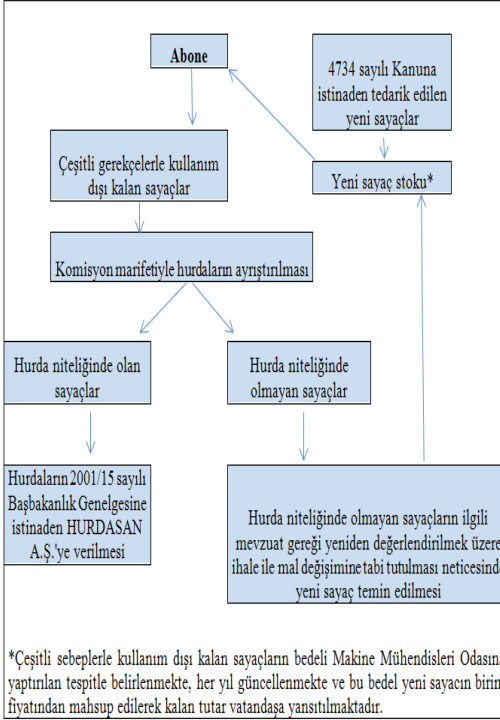
6 Yapılan mal değişim ihalesi neticesinde ortaya çıkan oran ile eski ve yeni sayaçların değeri mukayese edildiğinde; TMMOB Makina Mühendisleri Odası tarafından alınan veriyeye göre kullanılmış sayacın ortalama değerinin 7,80 TL, yeni sayacın ise adet başı ihale birim fiyatının 35,28 TL olduğu, dolayısıyla yaklaşık 3,5 değişim oranı ile eski sayaçların birim fiyatının değerlendirilmesi neticesinde alınan her bir yeni sayacın birim fiyatının (3,5 x 7,80 TL) 27,30 TL'ye tekabül ettiği, öte yandan İdarece 4734 sayılı KİK ile temin edilen sayaçların ise birim fiyatının 35,28 TL olduğu görülmüştür. Başka bir deyişle bu uygulama vasıtasıyla alınan her yeni sayaç başı 7,98 TL'lik pozitif bir fark oluşmuştur. Diğer taraftan eski uygulamalar gibi bu sayaçların hurda vasfına sokularak elden çıkarılması durumunda Hurdasan A.Ş. tarafından idareye ödenecek bedel ise demir veya çelik gibi alaşımlar için 1 ton bedeli olarak 520,00 TL üzerinden hesaplanacak, takriben bir adet sayacın ortalama 1 kg olduğu hesabından harekete 76.250 adet sayacın da ağırlığının yaklaşık 76 ton olacağı, bunun bedelinin de (76 * 520,00 TL) 39.520,00 TL'ye tekabül edeceği, ancak iyi uygulama örneği kapsamında temin edilen yeni sayaçların ((76.250/3,5= 21.785 adet) / 21.785 adet sayaç x 27,30 TL= 594.730,00 TL) bedelinin ise 594.730,50 TL olacağı görülecektir. Bu çerçevede İdarenin, kaynaklarını daha etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde kullanması felsefesi ile hareket etmesi sonucunda (594.730,50 TL- 39.520,00= 555.210,50) 555.210,50 TL kaynak yaratıldığı açıktır. Bu pozitif değişim dışında ayrıca 35,28 ve 27,30 TL'ye İdarece temin edilen sayaçların vatandaş tarafından piyasadan perakende olarak alınması durumunda bu sayaçların piyasa satış fiyatının ise en az 50,00 TL ve üzerinde olduğu dikkate alındığında zikredilen örnek uygulama ile gerek vatandaş, gerekse de idare lehine bir değer kazanımının söz konusu olduğu görülecektir.

Not: Hesaplamalarda MKE 2016 yılı fiyat listesi ile TMMOB Makina Mühendisleri Odasından temin edilen fiyatlar esas alınmıştır. [http://www.mkek.gov.tr/icerikler/File/1%20NOLU%20AF%4%B0%20C5%9EE%20F%4%B0YAT%20LC%4%B0STES%4%B0%20\(25.02.2016\).pdf](http://www.mkek.gov.tr/icerikler/File/1%20NOLU%20AF%4%B0%20C5%9EE%20F%4%B0YAT%20LC%4%B0STES%4%B0%20(25.02.2016).pdf)

tarafından piyasadan temin edilmesi durumunda ödenecek olan bedel arasında da vatandaş lehine pozitif bir fark yaratıldığı gözlenmiştir. Netice itibarıyla hem kaynakların dönüşümü sağlanmış, hem vatandaşın piyasadan daha yüksek bir fiyatla temin edeceği sayaç rekabet koşullarının da etkisiyle düşük bir bedelle temin edilmiş, hem de idare lehine kaynak yaratıcı bir uygulamanın hayata geçirildiği anlaşılmıştır.

Söz konusu uygulama yerel düzeyde su sayaçları özelinde ilk kez uygulanmış olup ihale ilanının takibi ile kullanılmış sayaçların yenileriyle değişimi ihalesinin iptali ve bütün hurda sayaçların Hurdasan A.Ş.'ye iadesi amacıyla MKE tarafından iptal davası açılmıştır. Mersin 2. İdare Mahkemesinin E. 2016/905, K. 2016/1800 sayılı Kararında ise; *“Teknik heyet raporu ile ilgili idareye gönderilen hurda sayaçlar ve kullanılabilir durumda olan diğer sayaçlar özelinde hazırlanan ihale dokümanının yerel mahkemece incelenmesi neticesinde; tespit komisyonu marifetiyle yapılan inceleme sonucunda 10.975 adet hurda niteliğinde ve 76.250 adet hurda niteliğinde olmayan kısmen işlevini yitirmiş olan sayacın tespit edildiği, bu tespitler doğrultusunda teknik rapor hazırlandığı, hurda niteliğinde olan su sayaçlarının HURDASAN A.Ş.'ye satış yoluyla devir işlemlerinin başlatıldığı, dava konusu ihale işleminin ise hurda niteliğinde olmayan su sayaçlarının devri için gerçekleştirildiği, dolayısıyla hurda niteliği taşımayan su sayaçlarının anılan idareye devir zorunluluğunun olmadığı hususları karşısında dava konusu işlemin hukuka ve mevzuata uygun olduğu sonuç ve kanaatine varılmıştır.”* denilerek idarenin kamu kaynaklarını koruyucu ve geliştirici, milli ekonomiyi destekleyici ve vatandaş memnuniyetini sağlayıcı uygulaması hukuka uygun bulunmuştur.

Tablo 1: Sayaç Dönüşüm Döngüsü

3.3. Uygulamanın Değerlendirilmesi

Yukarıda yer verilen iyi uygulama örneğinin kamusal düzeyde kaynakların etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde kullanılmasına örnek olarak verilmesi mümkündür. Zira süreç içerisinde çeşitli gerekçelerle kullanım dışı kalan sayaçların yenileriyle değiştirilmesi uygulaması, gerek su kaynaklarının korunması ile tutarlı ve doğru ölçüm yapılmasını, gerekse de vatandaş, kurum ve tabii kaynakların rasyonelce kullanılmasını sağlayacağından anılan idarenin vizyon ve misyonuna uygun olan bu faaliyetin gerçekleştirilmesinde İdarenin son derece *etkili* olduğu görülmektedir.

Diğer yandan kolaycı bir yaklaşımla mevzuatın genel oluşu ve risk alınmadan hurda ayrışımı yapılmaksızın bütün kaynakların elden çıkarılması ve yeniden ekonomiye dönüştürülebilme olanağı olan malların HURDASAN A.Ş.'nin fiyat listesine istinaden cüzi bir bedelle dönüşüme tabi tutulması, esasında bir anlamda kamu zararına da yol açacaktır. Ancak mezkûr uygulama ile kaynakların yeniden dönüşüme tabi tutulması gerek milli ekonomi gerekse de anılan İdarenin

girdi anlamında yeni ve teknolojik gereksinimlere cevap veren sayaçlara sahip olması kapsamında kaynakların yeterince *ekonomik* bir yönetim anlayışıyla sevk ve idare edildiğini göstermektedir. Ayrıca sistemin iyileştirilmesinin ve vatandaşın serbest piyasadan bu malları edinmesinin yasaklanarak ilgili idare tarafından bu iş ve işlemlerin gerçekleştirilmesinin gerek vatandaşa gerekse de idareye ekonomik bir değer kattığı da açıktır.

Faaliyetlerin en az kaynak bileşeniyle gerçekleştirilmesi ekseninde de gerekli meslek odalarından alınan bedel mukabilinde kullanılmış sayaçların edinilmesi ve yenileriyle değiştirilmesi sürecinde baz alınan girdilerin rasyonel değerleriyle sisteme dahil edildikleri, yapılan dönüşüm ihalesinde de rekabete açık bir sürecin yaşanması neticesinde mal değişiminin İdare lehine daha fazla sayaç teklifi ile sonlandırıldığı anlaşılmıştır. Bu husus nazara alındığında idarenin faaliyetlerini en az kaynak/ücret veya belirli bir kaynak karşılığında maksimum çıktı ile gerçekleştirdiği anlaşıldığından kaynakların bu anlamda *verimli* bir şekilde kullanıldığı değerlendirilmektedir.

Hem bir kamu harcaması hem de kamusal nitelikli bir gelir kazanımı/dönüşümü şeklinde niteleyebileceğimiz bu iyi uygulama örneği, kamu kaynaklarının israf edilmemesi ve yerinde kullanılmasını, aynı ödenekle daha fazla kişiye veya alana hizmet verilmesi veya aynı hizmetin daha düşük ödenekle sunulması prensiplerini anlamlandırmakta (Arslan, 2002: 11), ayrıca mevzuatın çizdiği kesin sınırlar içerisinde idarenin takdir yetkisini kamu lehine, yenilikçi bir yaklaşımla kullanması gerektiğini de göstermektedir. Başka bir deyişle bu ve benzeri uygulamaların bütün kamu kurum ve kuruluşlarınca stratejik yönetim çerçevesinde yapılan kıyaslamalarda (*Benchmarking*) tespit edilmesi, kullanılması ve gerek organizasyonlara gerekse de süreçlere uyarlanması (Saraç, 2005: 54) kamu mali yönetimi açısından önem taşıyacaktır. Öte yandan bu ve benzeri iyi uygulama örneklerinin kalite, tutarlılık ve süreklilik ilkeleri çerçevesinde idame ettirilmesi (Çukurçayır ve Eroğlu, 2004: 64) ve yaygın bir şekilde gelişime tabi tutulması da gerekecektir.

Görülebileceği üzere yukarıda yer verilen iyi uygulama örneği; somut bir şekilde kamuda herhangi bir idare tarafından sahip olunan metaların yenilikçi bir anlayışla nasıl bir dönüşüme tabi tutacağı hususunda yol gösterici olacak, kaynakların etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde kullanılması söylemini içeriksel olarak dolduracak, kamusal kaynakların kullanılması, sevk ve idaresinde kamu yararını merkeze alan politikalar ve uygulamalar geliştirilmesinde de kıyaslamaya konu edilebilecektir.

Diğer taraftan makalenin başlangıcında yer verilen “Yeni Kamu Hizmeti” yaklaşımının parametreleri de dikkat alındığında bu iyi uygulama örneğinin etkililik, ekonomiklik ve verimlilik kriterleri dışında abonelerin müşteri olarak değil vatandaş olarak görülmesi, kaynakların kullanımında kamu yararının amaçlanması, kamu görevlileri açısından kaynakların korunmasında sorumluluk bilinciyle hareket edilmesi, kararların stratejik düşünce esasına dayanılarak alınması gibi ilkelerinin hayata geçirildiği bir uygulama olarak okunması da mümkün gözükmemektedir (Ütük, 2015: 56-63, Genç, 2010: 153-158).

SONUÇ

Son yıllarda kamu yönetiminin, geleneksel yapıya ait yönetim süreçlerinden ve politikalarından uzaklaşarak yeni paradigmalara çerçevesinde kaynaklarını daha etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde kullanması gerekmiştir. Ancak mevzuat özelinde kaynakların rasyonel kullanımı açısından uygulamanın teori ile yeterince bağdaşmadığı, performansa dayalı yeni yönetim sürecinin geleneksel yapının ruhundan arındırılmadığı da gözlemlenmektedir. Değişen mevzuatın öngördüğü işletmeciyi ve kaynakları etkin kullanmaya sevk edici yönetim tarzının uygulamaya geçirilememesi, mahiyeti yeterince algılanamayan ve anlamlandırılmayan etkililik, ekonomiklik ve verimlilik gibi ilkelerin pratikte yer edinmemesi kamunun mali yönetiminde ikircikli bir duruma sebebiyet vermiştir. Eski ile yeninin doku uyumsuzluğunun zamanla ortadan kalkması muhtemel olmakla birlikte söz konusu ilkelerin çeşitli kamusal yapılarda uygulama alanı bulduğu da gözlenmektedir.

Gerek yönetsel erk ile halkın temas halinde olduğu süreçlerin iyileştirilmesinde gerekse de mevzuat anlamında riayet edilmesi gereken kaideleri sağlamak adına kamu taşınırını özelinde bir iyi uygulama örneği ile kamu kaynaklarının nasıl daha etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde kullanılacağı anlaşılmaktadır.

Orman ve Su İşleri Bakanlığının çıkardığı bir tebliğ ile büyükşehirlerde su sayaçlarının değişimi ve temini görevi su ve kanalizasyon idarelerine verilmesinden hareketle Mersin özelinde kamu kaynaklarını korumak ve vatandaş memnuniyetini sağlamak amacıyla bir iyi uygulama örneği geliştirilmiştir. Bu model çerçevesinde, rekabeti sağlayan bir ihale ile yeni sayaçlar temin edilmiş, bu sayaçlar çeşitli gerekçelerle kullanım dışında kalan sayaçların yerine kullanılmıştır. Kullanım dışı kalan ve vatandaş mülkiyetinde iken idareye geçen eski sayaçların değeri ise yetkili organlarca rasyonelce belirlenmiş, bu bedel ihale kapsamında yüklü miktarda alınan yeni sayaçların oldukça ekonomik olan birim fiyatından

mahsup edilmiş, kalan miktarın da vatandaş tarafından taksitle ödenmesi sağlanmıştır. Öte yandan idare uhdesine geçen ve çeşitli sebeplerle kullanım dışı kalan sayaçlar ise teknik bir heyetçe muayene edilmiş, mevzuat gereği hurda vasfında olduğuna kanaat getirilenler MKE Hurdasan A.Ş.'ye verilmiştir. Hurda vasfında olmayan sayaçlar ise gerek idarenin gerekse de milli ekonominin yararına yeniden dönüşüme tabi tutulmak üzere bir sayaç değişim ihalesine tabi tutulmuş, ortalama 3,5 değişim oranı ile eski sayaçlar yeni ve teknolojik gereksinimlere cevap veren yeni sayaçlarla takas edilmiştir.

Neticede eski uygulamalardan farklı olarak ilk kez su ve kanalizasyon idareleri özelinde kullanılmış sayaçların hurda lafzı ile doğrudan Hurdasan'a cüzi bir bedelle kilo hesabı ile eritilmek üzere verilmesi uygulamasına son verilmiş, rekabetçi bir ihale ile hurda tanımı kapsamında olmadığı yetkin bir komisyon marifetiyle rapora bağlanan sayaçların değişimi gerek vatandaş, gerek idare, gerekse de milli ekonomi lehine değişime tabi tutulmuştur. Akabinde ise sayaçların hurda vasfında olması gerektiğinden hareketle MKE'nin açtığı dava görülmüş, uygulamanın hukuka uygun olduğuna karar verilerek istem reddedilmiştir.

Söz konusu taşınırlar özelinde verilen bu iyi uygulama örneği dikkate alındığında kaynakların etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde kullanıldığı anlaşılmaktadır. Bu iyi uygulama örneğinin gerek bu alanda gerekse de diğer kamusal erklerin görev alanlarında emsal olabilecek şekilde esas alınarak uygulanması kamu mali yönetiminin temel felsefesi ile örtüşecektir. Aynı zamanda herhangi bir idare tarafından icra edilen ve kamuya değer katan çeşitli faaliyetlerin bu uygulama ile kıyaslanması ve ilgili süreçlere uyarlanması halinde kaynakların yönetiminin bu üç ilke kapsamında idamesini de sağlayacak, böylece bu yenilikçi uygulamaların yaygınlaştırılması eşgüdümlü bir gelişim ve değişimi de beraberinde getirecektir.

KAYNAKÇA

- Akyel, Recai (2016), "Sayıştay Raporlarının Kamu Mali Yönetimine Katkısı", Amme İdaresi Dergisi, Cilt 49, Sayı 1, Mart, ss.119-145.
- Alıcı, Orhan Veli (2010), "Küreselleşmenin Ulus-Devletlerin Düzenleme Gücü Üzerindeki Etkileri", Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 19, Sayı 3, ss. 319-330.
- Arslan, Ahmet (2002), "Kamu Harcamalarında Verimlilik, Etkinlik ve Denetim", Sayı 140, Mayıs- Ağustos, ss. 1-14, http://dergiler.sgb.gov.tr/calismalar/maliye_dergisi/yayinlar/md/md140/Kamu%20Harcamaları%20_A.%20ARSLAN_.pdf, (Erişim Tarihi 16/04/2017).
- Çevikbaş, Rafet (2012), "Yeni Kamu Yönetimi Anlayışı ve Türkiye Uygulamaları", Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi, Cilt: 1, Sayı: 2, Aralık, ss. 9-32.
- Çukurçayır, M. Akif ve Eroğlu H. Tuğba (2004), "Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanmaya Farklı Bir Yaklaşım: Verimlilik ve Başarı Karnesi (Balanced Scorecard)", Sayıştay Dergisi, Sayı 53, ss. 41-67.
- Denhardt, Janet Vinzant ve Denhardt, Robert B. (2003), The New Public Service: Serving, not Steering, Armonk, NY: M. E. Sharpe.
- Denhardt Robert B. ve Denhardt, Janet Vinzant (2000), "The New Public Service: Serving Rather than Steering", Public Administration Review, Vol 60, No:6, 549-559.
- Falay, Nihat (1997), "Denetim, Verimlilik/Etkinlik/Tutumluluk (VET) ve Sayıştay", Sayı 25, Nisan-Haziran, ss. 18-30.
- Genç, F. Neval (2010), "Yeni Kamu Hizmeti Yaklaşımı", Türk İdare Dergisi, Sayı 466, ss. 145-159.
- Gözel, Kadir Akın (2003), "Yeni Kamu Yönetimi Nedir?", Türk İdare Dergisi, Sayı: 438, ss. 195-208.
- Gözübüyük, A. Şeref (1996), Yönetim Hukuku, Turhan Kitapevi, Ankara.
- Işık, Nihat ve Demir Filiz (2012), "Kamu Harcamalarında Etkinlik ve Verimlilik: Karaman Belediyesi Hizmetleri Üzerine Bir Uygulama", Maliye Dergisi, Sayı 163, Temmuz-Aralık, ss. 147-169.
- İçme Suyu Temin ve Dağıtım Sistemlerindeki Su Kayıplarının Kontrolü Yönetmeliği, (8/5/2014 tarih ve 28994 sayılı Resmi Gazete).
- İçme Suyu Temin ve Dağıtım Sistemlerindeki Su Kayıplarının Kontrolü Yönetmeliği Teknik Usuller Tebliği, (16/07/2015 tarih ve 29418 sayılı Resmi Gazete).

- Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu, (5018 sayılı ve 10/12/2003 tarihli).
- Kayıran, Meltem (2013), "Kamu Malları: Piyasa Başarısızlığı mı Teorilerin Başarısızlığı mı?", A.Ü. SBF Dergisi, Cilt: 68, No: 4, ss. 147-184.
- Kömürcüler, Emin (2011), "5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nda Küreselleşmenin İzleri", H.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt: 29, Sayı: 1, ss. 127-151.
- Saraç, Osman (2005), "Benchmarking ve Stratejik Yönetim", Sayıştay Dergisi, Sayı 56, ss. 53-77.
- Taşınır Mal Yönetmeliği, (18/1/2007 tarih ve 26407 sayılı Resmi Gazete).
- Ütük, Utku (2015), "Denhardt ve Denhardt'ın Yeni Kamu Hizmeti Kuramına Bakış", Sayıştay Dergisi, Sayı 99, Ekim-Aralık, ss. 47-70.
- Yükçü, Süleyman ve Atağan Gülşah (2009), "Etkinlik, Etkililik ve Verimlilik Kavramlarının Yarattığı Karışıklık", Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt: 23, Sayı: 4, ss. 1-13, <http://e-dergi.atauni.edu.tr/atauniiibd/article/view/1025002864/1025002760>, (Erişim Tarihi 13/04/2017).